

Leo Trotskij: Förord till ”Den kommunistiska rörelsen i Frankrike”¹

Det imperialistiska Frankrike är idag den ledande makten på den europeiska kontinenten och en viktig kraft även utanför kontinenten. Bara denna omständighet ger det franska proletariatet och dess parti en enorm betydelse. Den europeiska revolutionen kommer att segra på ett avgörande och oåterkalleligt sätt först sedan den blivit herre över Paris. Proletariatets seger på den europeiska kontinenten kommer nästan automatiskt att avgöra den brittiska kapitalismens öde. Och slutligen kommer det revolutionära Europa, som omedelbart kommer att få sällskap av de förslavade folken i Asien och Afrika, att befinna sig i en ställning där det kan tala några övertygande ord med den kapitalistiska oligarki som styr Amerika. Den franska arbetarklassen har alltså anförtrots huvudnyckeln till situationen i Europa, och till stor del även till världssituationen.

Kommunistiska internationalen har med största uppmärksamhet följt det franska partiets inre liv just på grund av att KI har haft, och fortfarande har, en mycket hög uppfattning om det franska partiets historiska roll. Under historiens gång har de franska arbetarna lurats långt mycket oftare än någon annan arbetarklass. Av detta skäl måste det franska kommunistpartiet kräva än mer av sig själv och vara särskilt oförsonligt. I detta avseende har stora framgångar gjorts på senare tid, framgångar som i viss mening kan kallas avgörande. De inre fraktionsstriderna, striderna mellan olika grupper, splittringarna och uteslutningarna har gjort att det franska proletariatet under de senaste två åren har skaffat sig verkligt revolutionära tändar, och det är med dessa tändar som det kommer att bli tvunget att bita igenom den mäktiga militära statens rustning. De framgångar som gjorts längs denna väg är fortfarande bara förberedelser, och de personifieras i viss mening av att Frossard har lämnat partiet, och att Monatte och Barbusse har anslutit sig.²

Frossard, partiets tidigare generalsekreterare och åtminstone till en viss punkt en av de främsta inspiratörerna bakom partiets officiella politik, ledde den del av dess parlamentariska förflutna som gjorde ett försök att anpassa sig till den proletära förtruppens beslutsamma vänstersväng. Frossard saknade inte en viss intellektuell snabbhet och flexibilitet, påhittighet och värtalighet – värdefulla egenskaper som är ytterst användbara för alla, inklusive revolutionärer, men som för en parlamentarisk politiker har en självständig betydelse – och tänkte sig uppenbarligen på allvar att han med hjälp av dessa tillgångar i all evighet skulle kunna manövrera mellan Kommunistiska internationalen och dess fiender, att han under sina förbindelser med arbetarna skulle kunna skyla sig med kommunismens auktoritet och på samma gång skydda den franska arbetarklassens från Moskvas ”överdrifter”. Men när Frossard ställde sina diplomatiska improvisationer, sina mästerverk av undanflykter, tvetydigheter, oklarheter, etc mot Kommunistiska internationalens principiella linje, så var det ödesbestämt att han under sina allra första steg skulle komma att tappa orienteringen. Denna persons ståndpunkt går bäst att karakterisera med det faktum att han några få timmar innan han lämnade det kommunistiska partiet själv inte visste om han skulle resa till Moskva för att hjälpa till och vägleda Kommunistiska internationalens politik som medlem i EKKI, eller om han skulle vandra över till Kominterns fienders läger.

-
- 1 Denna artikel skrevs den 25 mars 1923 som inledning, eller rättare sagt ”istället för en inledning”, till ett speciellt band av Trotskijs skrifter som helt och hållet ägnades Frankrike, och hade titeln ”Den kommunistiska rörelsen i Frankrike”. Det publicerades 1923 samtidigt både på franska och ryska. [De viktigaste dokumenten ur denna bok finns i *Kommunistiska internationalens fem första år*, på marxistarkiv.se.] Noterna är engelska förläggarens.
 - 2 **Frossard** var under en period generalsekreterare i det franska kommunistpartiet. **Monatte** var före Första världskriget medlem i den franska revolutionära syndikalistiska rörelsen. Anslöt sig till det franska kommunistpartiet i slutet av 1922 och var en av partiets ledare. Lämnade senare den kommunistiska rörelsen. **Barbusse** var en hyllad fransk romanförfattare som skildrat Första världskrigets fasor i sina romaner, *Elden – en halvtropps dagbok*, etc. Var en av initiativtagarna till en antimilitaristisk organisation av franska krigsveteraner men stod fram till 1923 utanför det franska kommunistpartiet. Efter Lenins död blev Barbusse en av Kremles hovskribenter.

Men Frossards individuella särdrag får inte göra oss blinda för det som är typiskt i frossardismen. Som alla vet hamnade vi i Italien i motsättning till kamrat Serrati, som under lång tid ställde sig själv och sin fraktion utanför internationalen. Den italienska politiska utvecklingens enormt stormiga karaktär har nu åter tvingat tillbaka den maximalistiska fraktionen och dess ledare till internationalens sida. Vår förhoppning är att återföreningen denna gång ska bli mer permanent.

I Tyskland hade vi den klassiska händelsen med Paul Levi, som började med att gå mot det tyska kommunistpartiets uppenbart felaktiga taktik i mars 1921, och som inom några veckor visade att han bara hade sökt en lämplig förevändning för att gå över till den proletära revolutionens fiender. I mindre klar och avslutad form, och ibland bara med antydningar, har vi upplevt samma yttringar i de tjeckoslovakiska, norska och andra partier.

Vid en första anblick är det särskilt överraskande att konstatera att splittrarna eller de som vacklat under alla dessa konflikter har letts av de mest framstående ”ledarna”, det vill säga av personer som åtminstone på ytan verkade vara ledare för rörelsen ”för Moskva” och ”för Tredje internationalen”. Serrati var fram till september 1920 obestridd ledare för det italienska partiet; Paul Levi var ordförande för det tyska partiet; hans anhängare Friesland³ var generalsekreterare i samma parti; Frossard var generalsekreterare i det franska partiet, och så vidare. I sig själv visar denna upprepning att det inte är slumpen som styr här, utan lagenlig nödvändighet. Och när det kommer till kritan är det inte så svårt att förklara denna lagenlighet. I de gamla kapitalistiska länderna med sina gamla socialdemokratiska traditioner innebar själva bildandet av ett kommunistiskt parti en brytning med reformismens, nationalismens, parlamentarismens enorma och urgamla avlagringar. Men socialisternas övre skikt, de med berömda namn, stor auktoritet, etc, hade djupa rötter i detta förflutna. Och till och med de socialdemokrater som under förkrigstiden eller under kriget tillhörde partiets yttersta vänster, och därmed stod i opposition till den officiella socialdemokratiska linjen, var till sin överväldigande majoritet socialdemokratins politiska fångar. Och deras motstånd mot scheidemannismen och renaudelismen var bara opposition i ord och som journalister, formell och litterär, men inte revolutionär och dynamisk till sin natur.

Efter kriget startade en oemotståndlig vänsterrörelse bland massorna, en rörelse för att göra upp med borgarklassen. Och då inbillade sig de oppositionella inom socialdemokratien att *deras* dag hade kommit, att massorna tänkte rättfärdiga *deras* kritik och var beredda att följa *deras* anvisningar. Dessa herrars ståndpunkter och politik har en stor likhet med de måttfulla liberalernas ståndpunkter och politik under tider av revolution. Liberalerna såg alltid folkets första uppvaknande som bevis på sin egen styrka och det riktiga i sin politik. Men dagen efter revolutionen blev de med fasa klara över att massorna, eller åtminstone deras revolutionära delar, inte drog någon skarp skiljelinje mellan gårdagens herrar och de som hade varit lojala och måttfulla motståndare till dessa herrar. Vid denna tidpunkt kastade sig liberalerna osvikligt i reaktionens armar.

Att det var möjligt för den socialdemokratiska oppositionens avvaktande ledare att ställa sig i ledningen för det kommunistiska partiet förklaras av det faktum att arbetarklassens verkligt revolutionära del på de få månader den hade på sig varken lyckades hitta eller skola upp nya ledare. Och vi måste medge att många av Kommunistiska internationalens sektioner under sina första år leddes av ledare som var revolutionärer men oerfarna eller inte beslutsamma nog, och andra leddes av ledare som var halvt revolutionära och ständigt vacklade men hade betydande auktoritet och politisk fallenhet. Även om situationen har förbättrats avsevärt i detta avseende, så har det varit och är fortfarande en källa till interna svårigheter, slitningar och stridigheter i den Kommunistiska internationalen. De halvcentristiska ledarnas största skräck var att ryckas upp ur legalitetens slentrian och prydas med en formell radikalism. Av den orsaken tog de skydd bakom det ”nationella själv-

3 **Friesland** var en gång en framstående kommunistisk ledare. Lämna kommunismen 1921 tillsammans med Paul Levi och anslöt sig först till Oberoende socialistiska partiet och gick sedan över till det officiella socialdemokratiska partiet. Friesland var pseudonym för Ernst Reuter som senare blev borgmästare i Västberlin 1946-1953.

styrets” ridå som ett skydd mot att ställa de politiska frågorna på ett revolutionärt sätt och mot de metoder som innebar faktiska förberedelser för ett proletärt uppror. Men den kvalitativa likheten mellan Paul Levis, Frossards och de andras politik visar att det här inte alls handlar om säregenheter hos en särskild nationell situation – som man givetvis måste vara mycket uppmärksam på – utan en internationell tendens i vänstercentristisk anda, som är beredd att anta Kommunistiska internationals yttre ritualer och utan att grimasera svälja 21 eller fler villkor, men endast på det villkoret att allting fortsätter precis som förut. Frossard är en perfekt representant för denna typ. Att han och hans anhängare har lämnat partiet är därför en ytterst viktig vägvisare på vägen fram mot att skapa det franska proletariats revolutionära parti.

Även om Frossard som vi har sett ingalunda var ett unikt nationellt fenomen, så är det icke desto mindre den franska politiska situationens särdrag som gör att han under så lång tid lyckades lura både sig själv och andra om sitt verkliga politiska mål. Till skillnad från det besegrade Tyskland och det halvt besegrade Italien, kunde det segerrika Frankrike gå igenom de ytterst kritiska åren efter kriget utan några djupgående politiska omvälvningar. Och även om de grundläggande tendenser som ledde landet fram mot den revolutionära katastrofen är desamma i Frankrike som i Tyskland och Italien, så har de uttryckts mycket mindre skarpt i Frankrike, mycket mildare och mer förtäckt. Av denna orsak har den revolutionära proletära förtruppen formerats långsammare i Frankrike, åtminstone fram till för några månader sedan. Efter att ha kastat all öppet misskrediterande barlast överbord i Tours, föreföll det på ytan och under en tid som om det gamla Socialistpartiet gradvis utvecklades längs kommunistiska linjer. Men i själva verket fanns det i Tours många som tänkte ungefär som Renaudel och Longuet och som skildes från dem med ”tungt hjärta” och hoppades att de med denna uppoffring skulle köpa sig rätten att få en ledande ställning i kommunistpartiet, som därefter av tacksamhet skulle avstå från att lägga sig i deras gamla goda vanor. Som ett resultat av det politiska livets allmänna tröghet och konservatism i efterkrigstidens Frankrike, kännetecknades till och med vänstern, så som den tog form i kommittén för Tredje internationals i Socialistpartiet, av politisk formlöshet och olikhet. Och det var just detta faktum – som inte stod tillräckligt klart för alla kamrater – som under en tid avhöll internationals från att vidta mer resoluta åtgärder mot Frossard och kompanis politik.

Så tidigt som 1921 och under första halvan av 1922 gav denna grupp mer än tillräckliga skäl till en öppen splittring. Men vid den tiden skulle partiets stora medlemsmassor inte ha förstått en splittring, den skulle ha ägt rum längs något slumpmässiga linjer, och dessutom var vänsterfraktionen en ytterst brokig grupp som i sig själv var i behov av en intern upprepning. Det var därför först av allt nödvändigt att ge vänstern möjlighet att klart förstå sina egna uppgifter, att förenas ideologiskt, att samla en viktig del av partiet bakom sig. Det var först när detta förberedande ideologiska, självkritiska och skolande arbete hade genomförts som internationals kunde gå vidare och i stor skala komplettera det med mer avgörande organisatoriska och ”kirurgiska” åtgärder. Så i denna mening har den politiska utvecklingens eftersläpning i Frankrike också haft en positiv sida för det kommunistiska partiet. Vänstern utsattes inte för några större politiska prövningar innan den hade haft möjlighet att på allvar förbereda sig för dem. I Italien avgjordes inte tidpunkten för Socialistpartiets splittring av några taktiska överväganden, utan den framtvängades av partiledningens förfärliga kapitulation under händelserna i september 1920. I Frankrike hängde tidpunkten för splittringen med vänstercentristerna i stor utsträckning på den Kommunistiska internationals. Vissa kamrater, främst i det franska partiet självt, försökte visserligen skynda på händelserna och hade intrycket av att den taktik som EKKI följde i den franska frågan var alltför vankelmodig, alltför tålmodig, till och med felaktig. Oavsett om vissa nödvändiga åtgärder inte vidtogs angående den ena eller andra detaljen (högst troligt var det så), kan vi när vi nu betraktar det franska partilivets fullbordade fas med fullständig tillförsikt säga att EKKI:s taktik i grund och botten har varit riktig. Riktig inte bara vad gäller metoderna utan också vad gäller takten, som har motsvarat *den proletära förtruppens inre utvecklingstakt i Frankrike*. Det är tack vare just denna fullständiga samstämmighet som vårt

franska parti efter en svår och djupgående inre kris, och efter att ha kastat ut de främmande elementen, har lyckats behålla den överväldigande majoriteten av medlemmarna, hela partiapparaten och dess centrala organ (*l'Humanité*) – som är av mycket större betydelse i Frankrike än i något annat land. I detta sammanhang måste vi anmärka att det franska partiet och internationalen har kamrat Marcel Cachin att tacka för mycket. Det har funnits missförstånd mellan honom och internationalen, men i det avgörande ögonblicket intog han orubbligt sin plats i revolutionens läger.

Det kirurgiska ingrepp som fjärde kongressen genomförde var utan tvivel mycket allvarligt, och för en del kamrater föreföll det alltför riskabelt. Det rörde sig om en slutgiltig och oåterkallelig samtidig brytning mellan partiet och den borgerliga allmänna opinionen och dess mest vacklande institutioner i form av frimurarna, Förbundet för mänskliga rättigheter, den radikala pressen och så vidare. När detta kirurgiska ingrepp närmade sig sitt framgångsrika slut betraktade den fortfarande vacklande Frossard scenen och såg att han inte hade något gemensamt med *detta* parti. Och samma dörr som fungerade som utgång för Frossard i sällskap med frimurarna, människorättskämparna och resten, har också varit den dörr genom vilken två andra har trätt in i partiet: Monatte och Barbusse.

Monattes inträde är lika långt från en enbart personlig händelse som Frossards utträde. Under och efter kriget representerade Monatte tydligare och mer oförsonligt än någon annan den revolutionära syndikalismens traditioner under sin glansperiod. Den viktigaste ingrediensen i dessa traditioner var misstro mot ”politik” och ”partier”. Detta misstroende hade ett giltigt historiskt berättigande. Under alla dessa år har Monatte varit en trogen vän till den ryska revolutionen. Han vacklade aldrig, inte ens i de mest kritiska ögonblicken. Men han behöll en ytterst misstroen inställning till det franska kommunistpartiet, och stannade kvar vid sidan om, utanför det. Det var först när partiet i handling visade att det om så behövs inte ryggar för ens de allra hårdaste åtgärder, som Monatte ansökte om ett medlemskort. Det var mer än en personlig ”gest”. Det betyder att partiet har rivit ner den mur av misstro som har skilt det från ett helt skikt revolutionära franska arbetare. Det är högst troligt att de interna motsättningarna kommer att fortsätta i partiet, som innehåller element från olika politiska skolor, men partiets verkligt proletära karaktär är hädanefter säkerställd, och med det dess revolutionära framtid.

Barbusses inträde är av en mer personlig karaktär. Barbusse står inte för några revolutionära traditioner från före kriget. Men för att kompensera det förkroppsligar Barbusse på bästa sätt krigsgenerationens upprörda samvete. I egenskap av ordförande för Krigsveteranernas revolutionära förbund har Barbusse fram till nyligen förhållit sig formellt oberoende från kommunistpartiet, och har på så sätt återspeglat den djupt revolutionära men icke utkristalliserade ilskan hos efterkrigstidens arbetar- och bondemassor. Så fort de politiska förhållandena hade klarnat och pacifismens pratkvagnar och revolutionens dilettanter hade återvänt till sina gamla borgerliga matskålar, gick Barbusse in genom partiets dörr och sa, ”Här är jag!” Med det bevisade han att det kommunistiska partiet är den enda intellektuella vägen för allt som finns kvar av tänkande, ärlighet och indignation inom krigsgenerationen. Bakom Barbusses återhållsamma lyriska patos i sitt brev till *l'Humanité* kan man känna en verkligt revolutionär lidelse. Vi gratulerar det franska partiet till denna erövring!

Knappt hade Frossard och hans sällskap gått över tröskeln förrän händelserna i Ruhr⁴ utsatte partiet för en hård politisk prövning. Och partiet visade att det nu, efter att ha befriat sig från de främmande elementen, hade blivit starkare och huvudet högre. Förtrycket som det utsattes för har bara ökat dess moraliska sammanhållning.

Givetvis ligger de största svårigheterna framför det. Men en sak kan vi säga med säkerhet: i Frankrike lever, andas, kämpar och växer ett verkligt kommunistiskt parti.

4 Syftar på de franska truppernas ockupation av Ruhr i januari 1923. Denna handling framkallade en revolutionär kris i Tyskland, en utomordentligt gynnsam revolutionär situation som den tyska ledningen och den redan staliniserade internationalen missade.